

суспільства, у якому держава є одним з інститутів, що забезпечує ісламську релігію [3, с. 153].

Отже, мусульманське право засноване на ісламській релігії й системі норм, що виражені в релігійній формі, санкціонованій або підтриманій мусульманською теократичною державою. У невизначеності змісту й форми мусульманського права вчені вбачають одну з його головних цінностей, оскільки ґрунтуючись на загальних принципах шаріату й використовуючи ті чи інші джерела та їх комбінації, завжди можна підібрати норму, яка стосується цього випадку.

1. Войтович Х.М. Поняття «шаріат» та «фікх» та їх співвідношення у мусульманському праві. *Науковий вісник ЛДУВС*. 2010. № 3. С. 43-47

2. Легка О. В. Джерела мусульманського права. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2015. № 6. 37-43

3. Лубська М. В. Зародження мусульманського права: ранні релігійноправові школи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Філософія. Політологія»*. 2005. Вип. 73–75. С. 152-154.

4. Сологуб О. О. Роль класичного мусульманського права у формуванні та функціонуванні правових систем сучасних держав мусульманського права. *Часопис Академії адвокатури України*. 2013. № 3 (20). С. 1-5

5. Сутність та розвиток доктрини ісламських фінансів. Мозговой О.М., Субочев О.В., Юркевич О.М. *Економіка України*. 2018. № 1 (674). С. 71-82.

Нестерцова-Собакарь Є. А.
студентка юридичного факультету

Науковий керівник:
Наливайко Л. Р.
професор кафедри загальноправових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України

ПРАВОВА ПРИРОДА ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ ТА ЇЇ СПІВВІДНОШЕННЯ З ІНШИМИ РІЗНОВИДАМИ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У більшості сучасних демократичних держав служба трактується не тільки як державна, тобто підпорядкована державній системі і обслуговує інтереси держави, але саме як «публічна», тобто реалізує конституційне право народу на участь у справах держави.

Разом з тим до теперішнього часу поняття «публічне управління», «публічна служба», «публічна влада» досить рідкісні в нормативних документах України, хоча розуміння необхідності публічного функціонування влади зростає в науці і політико-правовій практиці.

Причиною уривчастого і фрагментарного використання поняття «публічна служба» в сучасній науковій літературі є, на думку окремих вчених, той факт, що «сучасна українська система державної служби не є системою публічної служби, а сформована як служба державна, тобто має набагато більш вузькі межі» [1, с. 5]. У більшості зарубіжних країн поняття публічної служби включає не тільки чиновників державного апарату, але й муніципальних службовців, а також і працівників бюджетної сфери і різних неурядових і некомерційних організацій; спроби такого трактування публічної служби в державі нечисленні [2, с. 15-19].

Багатоаспектність явища публічної служби зумовила неоднозначність наукових підходів до визначення її сутності та складових. Ураховуючи наявність законодавчої дефініції поняття «публічна служба», дослідження питання правової природи та складових публічної служби доцільно почати саме з її аналізу.

Відповідно до п. 15 ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС), публічна служба – це діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування [3].

Слід враховувати, що публічна служба є одним з видів службової діяльності, та їй властиві ті риси, які характеризують службу як соціальний інститут. Вона є необхідною умовою нормальної життєдіяльності людей в будь-якому суспільстві і державі. Її зародження і формування пов'язане з процесом становлення і розвитку суспільства: вона виникає ще до появи держави.

Публічну службу слід відрізнити від інших видів соціальної діяльності (виробництва продукції, надання побутових послуг тощо). Як особливий вид соціальної діяльності публічна служба характеризується перш за все тим, що її безпосереднім об'єктом впливу є людина (його воля, свобода, інтереси і т.д.).

Мета публічної служби полягає в організації виконання завдань, функцій як державних, так і інших, недержавних (громадських, приватних), органів, організацій, установ, підприємств. Відмінною особливістю публічної служби як виду соціальної діяльності є також і те, що вона виступає необхідним засобом забезпечення інших видів соціальної діяльності.

Виникнення і розвиток публічної служби пов'язано з формуванням особливої соціальної категорії людей – службовців. В їх діяльності матеріалізується публічна служба. Ця діяльність здійснюється професійно: на основі спеціальних знань і навичок, в різних формах, з використанням різних мето-

дів (рекомендації, накази, стягнення і т.д.).

Публічна служба виступає необхідним елементом внутрішньої структури кожного органу, організації, установи, підприємства. Тому різноманіття організаційних державних та інших соціальних структур, що функціонують в суспільстві, обумовлює поділ служби на види.

Основа правового забезпечення організації публічної служби формують норми Конституції України, а також інші нормативно-правові акти, що здійснюють регламентацію відносин у цій сфері, зокрема норми Законів України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII, «Про прокуратуру» від 14.10.2014 № 1697-VII, «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII, «Про дипломатичну службу» від 20.09.2001 № 2728-III, «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII, «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20.12.1991 № 2011-XII тощо.

Перш за все, публічна служба поділяється на державну службу і недержавну.

Публічна служба повинна об'єднувати весь апарат державного управління і включати в себе професійну діяльність з виконання повноважень різних суб'єктів публічного права: органів державної влади; органів місцевого самоврядування та утворених ними громадських об'єднань, фондів, установ і організацій.

Таке розуміння публічної служби, як вже зазначалось, прийнято в деяких зарубіжних державах.

Наприклад, термін французького адміністративного права, який часто перекладають як «державна служба» насправді має перекладатися саме як «служба публічна», бо під ним розуміється «служба в державних установах і муніципалітетах, а також утворених ними організаціях». Під публічністю служби в даному випадку розуміється то, що вона спрямована на досягнення суспільного або громадського блага.

Разом з тим не можна не помітити й те, що поняття публічної служби дуже неоднорідне, по крайній мірі, для української правової системи. В системі публічної служби можна виділити державно-службові відносини, що регулюються публічним правом і приватно-правові відносини, що регулюються галузями приватного права.

З огляду на це, з нашої точки зору, публічну службу можна розглядати в двох значеннях: у вузькому і в широкому. Публічна служба в широкому сенсі – це професійна діяльність з виконання повноважень органів державної влади, органів місцевого самоврядування та утворених ними громадських об'єднань, фондів, установ і організацій.

Публічна служба у вузькому сенсі – це професійна діяльність по виконанню повноважень органів виконавчої влади.

Окремо слід сказати, що публічна служба як правова категорія може розглядатися в трьох наступних значеннях:

1) як форма участі громадянина в управлінні справами держави, тобто здійсненні народовладдя;

2) як форма реалізації свободи трудової діяльності відповідно до Конституції України;

3) як інституційний засіб гарантування дотримання прав, свобод і обов'язків людини в Україні.

При поєднанні в публічній службі таких двох функцій, як здійснення права людини в управлінні справами держави і реалізація свободи праці, вона виступає як політичне і соціально-економічне благо, як одна з підстав демократичного устрою держави.

Публічна служба є збиральною категорією, в рамках якої державна і муніципальна служба об'єднуються за принципом наявності загальних певних функцій, наділення службовців однорідно певним статусом, наявності спеціально обумовлених умов доступу до служби, а також умов, вимог і обмежень проходження публічної служби.

О. Ярмиш і С. Серьогін зазначають, що процес публічно-владної діяльності, або процес управління суспільними процесами є сукупністю циклічних дій, пов'язаних з виявленням проблем, пошуком шляхів їх вирішення і організацією виконання прийнятих рішень. У процесі виконання публічно-владних функцій посадові особи приймають велику кількість рішень, здійснюючи планування, організовуючи роботу, мотивуючи людей, контролюючи і координуючи всі процеси, пов'язані з діяльністю органу публічної влади [4].

О. В. Петришин відносить до публічної служби державну службу, муніципальну службу та службу у недержавних організаціях (громадських організаціях, політичних партіях, навіть приватних підприємствах). На його думку, для публічної служби характерні такі ознаки:

– зайняття посади у відповідних органах і організаціях незалежно від форм власності і конкретних організаційних структур;

– службова спрямованість діяльності, що полягає в роботі не на себе, а на обслуговування «чужих» інтересів;

– професійність службової діяльності, тобто здійснення такої діяльності на постійній основі, що потребує певних знань і наступності;

– є основним джерелом матеріального забезпечення працівників [5, с. 139–140].

Таким чином, публічна служба як об'єкт публічного управління являє собою систему суспільних відносин, урегульованих нормами публічних галузей права (переважно конституційним, адміністративним, фінансовим, кримінальним) пов'язаних з організацією і функціонуванням державної (муніципальної) служби. Основним змістом управління публічною службою є: визначення й реалізація єдиної державної кадрової політики; формування кадрового корпусу державних (муніципальних) службовців; встановлення державних посад та визначення їхнього статусу; встановлення класних чинів,

військових звань, спеціальних звань і порядку їх присвоєння; визначення порядку і правил проходження державної (муніципальної) служби; оцінювання діяльності державних службовців; встановлення соціально-правових гарантій для державних службовців; встановлення та реалізація умов функціонування державних службовців та ін.

1. Волох, О. В. Формирование институтов публичной службы в политических системах современных демократических государств (зарубежный и российский опыт): автореферат дис. ... д-ра полит. наук / О. В. Волох. СПб., 2006. 36 с.

2. Манохин, В. М. Служба и служащий в Российской Федерации: правовое регулирование / В. М. Манохин. М., 1997. 296 с.

3. Кодекс адміністративного судочинства України. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, 37. Ст. 446.

4. Ярмиш О. Н. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні / О. Н. Ярмиш, С. М. Серьогін URL: [http:// books.br.com.ua/themes/7/52](http://books.br.com.ua/themes/7/52)

5. Петришин А. В. Государственная служба: историко-теоретические предпосылки, сравнительно-правовой и логико-понятийный анализ : моногр. / А. В. Петришин. Харків: Факт, 1998. С. 139–140.

Бахчева А. К.

студентка юридичного факультету

Науковий керівник:

Наливайко Л. Р.

професор кафедри

загальноправових дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор,

Заслужений юрист України

ПРИНЦИПИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО І НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА

Принципи права мають практичне і теоретичне значення, Це допомагає краще пізнати юридичну природу принципів права: встановити вертикальні і горизонтальні зв'язки між різними видами принципів в одних і тих рамках, визначити місце в структурі права, виробити рекомендації щодо підвищення їх ефективності. У процесі класифікації принципів права треба звернути увагу на їх критерії, які суттєво відрізняються у міждержавних і національних правових системах.

Сьогодні дослідженню змісту європейських цінностей та відповідних правових принципів присвячено праці видатних зарубіжних вчених, зокрема: